

Viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENJ GRADEC — GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA N. SÖL. Ö.

LETO XII. — ŠTEVILKA 7

JULIJ 1979

POSTNINA PLAČANA

SVEČANA OTVORITEV

Dne 9. 6. 1979 smo prisostvovali svečani otvoritvi novih proizvodnih prostorov v Tovarni pohištva Pameče.

Ob 10. uri smo se zbrali v skladišču gotovih izdelkov, ki je bilo lepo urejeno, posebej pripravljeno za to priložnost.

V svojem govoru je direktor TOZD TP Pameče tov. Beno Karner opisal pomen in vrednost nove investicije. Pred mikrofonom so se zvrstili še: predsednik OOS TOZD, ki je na kratko predstavil delo družbenopolitičnih organizacij, glavni direktor Lesne Peter Planinšec in predstavnik IS skupščine občine Slovenj Gradec.

Po končani proslavi smo si ogledali nove proizvodne prostore

V SREDNJEROČNEM RAZVOJNEM PROGRAMU ZA OBDOBJE OD 1976 DO 1980 JE PREDVIDENA TUDI MODERNIZACIJA PROIZVODNJE, KI JE POGOJ ZA USPEŠNO POSLOVANJE, V TOZD NOVA OPREMA.

Modernizacija proizvodnje

Iz razgovora z vodjo razvojno-tehničnega sektorja Nove opreme smo zvedeli naslednje:

»V izdelavi je investicijski elaborat, ki predvideva modernizacijo in razširitev proizvodnje vzmetnic in oblazinjenega pohištva na sedanji lokaciji. Investicijski elaborat pripravljajo strokovni delavci Nove opreme v sodelovanju z razvojnim sektorjem Lesne in TOZD Marketing — Slovenijales. V programu je predvideno vlaganje v višini ca. 90.000.000 din.

Število zaposlenih se po izvedeni investiciji ne bo bistveno povečalo, ker je vlaganje predvideno predvsem v kapitalno intenzivno investicijo. To pomeni, da bomo precej povečali družbeni proizvod na zaposlenega. Analize namreč kažejo, da pri tem

kazalcu uspešnosti gospodarjenja občutno zaostajamo za temeljnimi organizacijami s sorodno dejavnostjo.

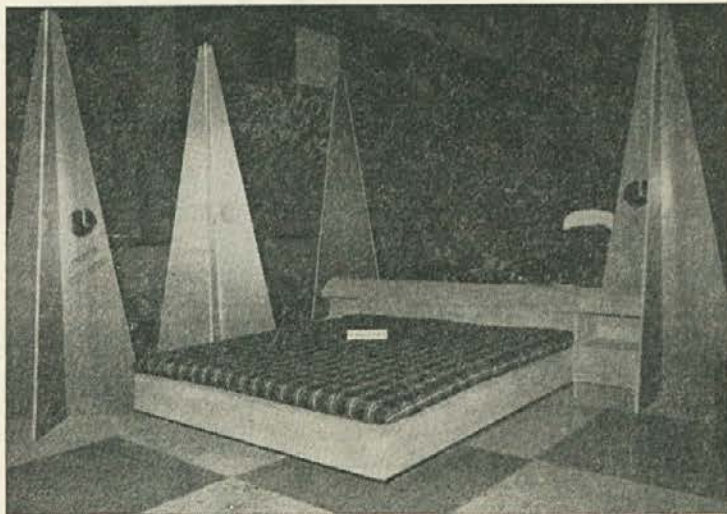
Z vlaganjem bomo izboljšali delovne pogoje, dobili preprotebnost sanitarije in garderobe ter zmanjšali delež težkega fizičnega dela.

Za povečano proizvodnjo bomo potrebovali več repromaterialov oz. polizdelkov. Predvidevamo dvakratno povečanje porabe poliuretanskih odlitkov v naših sedežnih garniturah. Razširitev mizarske proizvodnje na sedanji lokaciji ni predvidena, ker skupaj z Lesno — TOZD Žaga Mislinja načrtujemo proizvodnjo masivnega pohištva. Na ta način se bomo oskrbovali z

(Nadaljevanje na 2. strani)

Šivalnica za vzmetnice

Postelja — Saga

(Nadaljevanje s 1. strani)
lesnimi izdelki. Investicija v Misljini ne pomeni samo preselitev proizvodnje lesenega ogrodja na lokacijo Zage, ker bomo to še vedno lahko v določeni meri delali na sedanji lokaciji.

Od novega proizvodnega programa v Misljini si veliko obetamo. Na trgu bi lažje uspevali, če bomo sposobni ponuditi kompletnejši program za notranjo opremo stanovanja. Mi smo danes v podrejenem položaju, ker vse konkurenčne delovne organizacije ponujajo kompletne spalnice, dnevne sobe itd. Vidimo tudi veliko možnost izvoza tapetiranega pohištva v kombinaciji z elementi iz masivnega lesa.

Na področju vzmetnic moramo vskladiti naš razvojni program z razvojem TOZD Kosi Tovarne usnja Slovenj Gradec. Vložke iz kokosa — kosi kape —, ki jih proizvaja Tovarna usnja, so eden osnovnih reprometrialov pri proizvodnji vzmetnic.

»Priprava investicijskega programa je še le prvi korak k modernizaciji proizvodnje. Preden bomo lahko pristopili h konkret-

ni izvedbi investicije, bomo morali rešiti še dve pomembni vprašanji:

1. Pridobiti lokacijsko dovoljenje. V občini Slovenj Gradec se pripravljajo novi prostorski načrt, ki predvideva preselitev naše industrije v industrijsko cono Pameče. Mi pa smo že na sedanji lokaciji zgradili nove skladiščne prostore, zato sama temeljna organizacija ni sposobna nositi bremena, ki bi nastal s preselitvijo. Vsekakor moramo v najkrajšem času poiskati razumno rešitev za kraj in TOZD v sodelovanju s Tovarno usnja, Graditeljem in Skupščino občine Slovenj Gradec.

2. Zainteresirati organizacije združenega dela, ki poslovno sodelujejo z nami, za sovlaganje, ker sam TOZD nima dovolj lastnih sredstev za modernizacijo proizvodnje.

Delavci Nove opreme upamo, da bomo z mobilizacijo vseh sil v temeljni organizaciji in izven nje uspeli realizirati naš program in stopiti v korak z razvojem ostalih TOZD v regiji.«

Miroslav Čas, dipl. inž.

Sedežna garnitura — Žiga

Na nekatera vprašanja sta odgovarjala delavca TOZD Nova oprema Adi Primožič in Marija Krevh.

Primožič Adi

ADI PRIMOŽIČ je zaposlen v TOZD Nova oprema od leta 1975 in opravlja naloge in opravila vodje mehanične delavnice. Je aktiven družbenopolitični delavec. V tem mandatnem obdobju uspešno vodi osnovno organizacijo sindikata, deluje kot član konference OO sindikata Lesne in kot član občinskega sindikalnega sveta.

1. Kaj lahko poveste o razvojnem načrtu Nove opreme?

PRIMOŽIČ: Že dolgo časa čutimo, da na Novi opremi ni razvojnega programa, ki bi načrtoval, kaj bomo v bodoče delali. V preteklosti smo se razvijali stihijsko. Dogradili smo skladiščne prostore, poleg teh pa nismo načrtovali proizvodnih prostorov. V bivši kasarni, kjer so bili prej bivalni prostori ni mogoče organizirati sodobne industrijske proizvodnje.

Predvsem bomo morali dati več povdarka razvojnemu sektorju v TOZD. Pri našem programu ni pomembno samo to, da naredimo poceni in kvalitetno, ampak morajo biti artikli tudi v skladu z okusom potrošnikov in modnimi novostmi. Zato bomo morali imeti več posluha za kadre, ki oblikujejo notranjo opremo.

Veliki problem nam povzroča fluktuacija kadrov in to od visokostrokovnih do neposrednih proizvajalcev. Mislim, da za fluktuacijo ni kriv samo osebni dohodek, ampak tudi pogoji dela in perspektive. Poleg neprimeren delovnih prostorov je problem tudi zastareli strojni park, zato želim, da bi se v prihodnje več vlagalo v strojno opremo.

Če bo naš razvojni program sprejet, se bomo tudi mi zavestno odločili za določene žrtve.

2. Prej ste omenili, da ima za fluktuacijo kadrov določen vpliv tudi osebni dohodek. Kakšen sistem nagrajevanja imate?

PRIMOŽIČ: Sistem nagrajevanja je še vedno pomanjkljiv, ker v praksi merimo delo proizvodnega delavca, medtem ko meril za takozvanega režijskega delavca ne izvajamo. Njihov osebni dohodek je ne glede na prizadevanje naprej določen, čeprav lahko občutno vplivajo na proizvodnjo in uspešno poslovanje.

3. Obveščanje delavcev je predpogoj za dobro poslovanje in dobre medsebojne odnose. Ali dajete temu dovolj povdarka?

PRIMOŽIČ: Kljub temu, da imamo urejeno ozvočenje, se tega premalo poslužujemo. Premalo se trudimo za obveščenost kolektiva o tekoči problematiki. Če bi se tega bolj posluževali, bi bilo več problemov sproti rešenih in s tem manj negotovanja.

4. Na kaj bi radi še opozorili?

PRIMOŽIČ: Kot tovarni izdelkov za notranjo opremo stanovanj bi morali dati več pozornosti na zunanjo in notranjo ureditev proizvodnih prostorov.

Krevh Marija

MARIJA KREKVH dela v TOZD Nova oprema že od leta 1962. Opravlja naloge in opravila pri krojevalca gradla za vzmetnice. Je aktivna družbenopolitična delavka in tako seznanjena s problemi v TOZD.

1. Kot dolgoletna delavka v Novi opremi verjetno dobro poznate delovne pogoje v posameznih proizvodnih oddelkih. Kaj nam lahko poveste o tem?

KREKHOVA: Glede na sedanji obseg proizvodnje so delovni prostori preutesnjeni. Nimamo ustreznih sanitarij in garderob.

Že pred šestimi leti smo začeli razmišljati o razširitvi proizvodnih prostorov, vendar se še do danes ni ničesar izboljšalo.

Želim, da bi v čim krajšem času res začeli delati na tem, saj je modernizacija proizvodnje pri nas nujna. Vse nezadovoljstvo izhaja iz tega, ko že dolgo gradimo samo na obljubah.

2. V vašem TOZD je zaposlenih precej žena. Kakšen je vaš položaj v medsebojnih odnosih?

KREVHOVA: Pri nas dela v proizvodnji več kot polovica žensk, ki opravljajo tudi težka

fizična dela. Predvsem zato si želimo čimprejšnjo realizacijo novega proizvodnega programa, s katerim bodo težka fizična dela odpravljena.

Medsebojni odnosi v naši TOZD niso najboljši, saj imam marsikdaj občutek, da predlogi delavcev iz proizvodnje niso enakovredno obravnavani. Predvsem bomo morali izboljšati odnose na relaciji proizvodni delavec—vodilni. Skratka, želim si, da bi imeli vodilni delavci več poslušnosti za probleme delavcev, ki delamo v proizvodnji.

I. R.

Zacetete zopet so planike

Planika čudoviti cvet,
ki nam krasiš planine,
spomin na te očara me
in vabi na višine.

Kraljica ti si vseh gora
ime tvoje slovi.
Najlepša roža si sveta,
od tebe je lepše ni.
Tvoje belo krono
čuvajo skale
in srečno je srce
čigar oko te zre.

Tam, kjer globoki so prepadi,
kjer skale v nebo kipe,
tam, kjer rastejo planike,
utriplje strastno mi srce.

Gore bom vedno ljubila,
dokler mi bilo bo srce.
Še takrat, ko bom umirala,
bom vzdihnila, z bogom zdaj gore.

Mihaela Lenart

Veliko priznanj in plaket, ki so bile podeljene delavcem TOZD in ostalim sodelavcem, ki so kakorkoli sodelovali pri izgradnji te velike naložbe, so lahko pričali prizadevanj za napredek in boljše gospodarjenje.

Jubilantom in vsem, ki so prejeli priznanja, iskrene čestitke!

Sodelovanje s Slovenijalesom na trajnejših osnovah

Poslovno sodelovanje s Slovenijalesom ima že dokajšnjo tradicijo. V ta namen je podpisanih že nekaj samoupravnih sporazumov, ki bi naj pomenili novo poglavje v medsebojnih odnosih. Zadnji sporazum je samo logično nadaljevanje dosedaj razvitih dobrih odnosov in nadaljevanje že pred leti začelih skupnih vlaganj v proizvodne kapacitete LESNE. Tako je že leta 1972 prišlo do skupnega vlaganja v tovarno ivernih plošč v Otiškem vrhu. Takrat je DO Slovenijales združila ca. 20 % potrebnih sredstev za izgradnjo omenjene tovarne, ostalih 80 % pa sta združili preko LB takratno GG in LIP Slovenj Gradec. Že za ta sporazum lahko ugotovimo, da je bil za takratne razmere napreden, saj je pokazal tekom nekaj let precej pozitivnih stvari. Slovenijales je s tem sovlaganjem osigural svojim proizvajalnim organizacijam prepotrebni repromaterial (iverne plošče), DO LESNA pa je v svojem partnerju pridobila zanesljivega odjemalca svojih proizvodov. Tako je nastala trajnejša podlaga za dolgoročneše sodelovanje, ki se je do današnjih dni izredno razvila. Danes lahko trdimo, da imajo TO LESNE v TO Slovenijales največjega odjemalca svojih proizvodov, kar je nedvomno v veliko korist obema partnerjema.

Na osnovi Zakona o združenem delu, ki se je med tem časom uveljavil, moramo to medsebojno sodelovanje še poglobiti in postaviti na še bolj trdne temelje. V ta namen so TO že sklenile samoupravni sporazum o trajnem poslovnem sodelovanju na družbeno ekonomskih osnovah skupnega prihodka in skupnega dohodka ter samoupravni sporazum o skupnem nastopanju na tujih trgih. Ta osnovna sporazuma sta solidna podlaga za nadaljnjo konkretizacijo medsebojnih odnosov na trajnih osnovah.

Pravo možnost razvijanja medsebojnih odnosov na družbeno ekonomskih osnovah nam je omogočil šele Zakon o združenem delu. Prejšnji odnosi so sloneli več ali manj na kreditnih principih, brez udeležbe na skupnem prihodku in skupnem dohodku, prav tako udeleženci niso sprejemali medsebojne obveznosti za uspešno poslovanje in rizikov v slučaju kriznih situacij. Jasno je, da takšno sodelovanje ni moglo bazirati na trdnih temeljih, več ali manj je slonelo na medsebojnih letnih pogodbah. Z nadaljnjim razvojem samoupravljanja so se morali menjati tudi medsebojni odnosi.

DO Slovenijales in LESNA sta kaj hitro spoznali, da sta med seboj mnogo bolj odvisni, kot bi to lahko sodili po dosedanem načinu sodelovanja. Zato ni bilo težko začeti uveljavljati intencije Zakona o združenem delu. Kmalu po podpisu navedenih samoupravnih sporazumov smo začeli razmišljati o tem, kako bi se medsebojno še bolj povezali, da bi s tem LESNA dobila zanesljivega trajnega poslovnega partnerja na eni strani, na drugi pa tako velika in renomirana trgovska organizacija, kot je Slovenijales, trajnega dobavitelja proizvodov, ki jo zelo zanimajo. Rezultat obojestranskega prizadevanja sta nova samoupravna sporazuma, ki sta bila podpisana v minulem mesecu.

Dne 21. maja so predstavniki DO in TOZD Slovenijales ter TOZD DO LESNA podpisali samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za izgradnjo proizvodnih zmogljivosti DO LESNA ter samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev v izgradnjo SPC

(Nadaljevanje na 4. strani)

IZVOZ V DELOVNI ORGANIZACIJI LESNI

Bilo bi prezgodaj govoriti o uspehih ali neuspehih na področju izvoza, vendar bi želeli nakazati določene prednosti, ki jih izvoz ima na eni in naše pomanjkljivosti na drugi strani. Če pa želimo to vsaj do neke mere realno podati, se bom moral dotakniti posameznih TOZD, ki so glavni udeleženci v izvozni bilanci DO LESNE Slovenj Gradec.

Izvoz delnega asortimana naših izdelkov nam pokaže, kaj tuje tržišče želi oziroma, kaj mu lahko mi ponudimo. Najbolj iskano blago v državah v razvoju in nevrščenih je žagan les smreke-jelke. V Evropi, bolje rečeno v Srednji in Zapadni Evropi, se kupci — potrošniki najbolj zanimajo za stenske in stropne obloge, furnirana vratna krila in suhomontažne podboje v vseh furnirjih. Najbolj so cenjeni izdelki, ki so furnirani z našim slavonskim hrastovim furnirjem, še le na drugem mestu so ostale vrste furnirja.

Posebno mesto v izvozu imajo naši novi proizvodi, kot npr. lužena vratna krila v navadni in stilski izvedbi, podboji ter zadnji krik mode: rustikalne (krtačene) stenske in stropne obloge.

Ker se je v zadnjem obdobju, t. j. od 1977. do 1979. leta, izvoz povečal za ca. 45 % in je zasedba delovnih mest v tem oddelku minimalna, se bolj orientiramo pri izvozu na določene posrednike — izvoznike, kot npr. Slovenijales Ljubljana, DRVO Reka in druge. To pa ni glavni in edini vzrok. Danes v tem hitrem razvoju gospodarstva pri nas in v tujini, kjer je to še posebej zaznavno, razne firme lahko zelo hitro finančno obubožajo. V takih primerih pa je riziko zelo

velik. Ob tem so tudi izgube velike, pa še ugled naše države je v nezavidnem položaju.

Če bi želeli obvladovati ves ta široki trg z vidika ponudbe in povpraševanja po naših izdelkih in finančne zmogljivosti posameznih kupcev, bi morali imeti močan izvozno-prodajni oddelek. Ta bi moral biti močan tukaj v državi kakor tudi izven nje — še posebej v državah, ki uvažajo naš izdelek.

Pa še eden od činiteljev, ki ni poslednji je, da nam izvozniki v 15. dneh od dneva prevzema blaga, celotno dinarsko vrednost skupaj z vsemi bonitetami — primom, ki jih daje država za posamezne vrste blaga in posamezne države uvoznice, poravna.

Iz opisa spoznamo, da je takšna orientacija koristna. Je pa tudi v skladu z osnovnimi načeli naše zunanje-trgovinske politike, ki pravi, da je potrebno ukiniti razdrobljeno nastopanje na tujem trgu. Takšno nastopanje ima za posledico samo konkuriranje samemu sebi.

Poleg vsega pa je pomembno, da je TOZD Blagovni promet registriran za uvozno-izvozne posle. Zaradi že omenjenih vzrokov, veliko več izvršujemo posle uvoza kot izvoza.

TOZD, ki izvažajo, so v DO LESNA Slovenj Gradec vse žage, TP Prevalje in Pameče ter GO Slovenj Gradec, GO Radlje in v zadnjem času Obrat za kooperacijo Radlje.

Žage Mislinja, Otiški vrh, Mušenik, Vuhred in GO Radlje, Lesno skladišče Vuhred so dobavitelji žaganega lesa. Žaga Mušenik, Otiški vrh in Mislinja poleg tega, da izvažajo v prekomorske države, so še glavni dobavitelji lesa za italijanski trg. Tovarna pohišstva Prevalje je izvoznik furniranih vratnih kril, v zadnjem času pa se uveljavlja kot izvoznik luženih vratnih kril. Tovarna pohišstva Pameče izvažata suhomontažne podboje in stropne ter stenske obloge. Posebna novost na tujem trgu pa je luženi podboj in rustikalna obloga. GO Slovenj Gradec, GO Radlje in OK Radlje pa so izvozniki bukove celuloze in bukovih elementov za italijansko tržišče.

V našem izvozu žaganega lesa je Italija zastopana s ca. 20% in 80% nerazvite, nevrščene države, kot so Tunis, Egipt, Libija, Saudska Arabija in delno Kuwait.

Ca. 65 % vratnih kril, podbojev in oblog skupnega izvoza izvozimo v Zap. Nemčijo, ostali del pa v Avstrijo in Švico.

Zapadnoevropsko tržišče je glede kvalitete izdelkov zelo zahtevno, vendar pa zelo stabilno, kar se tiče cen.

Moram omeniti, da je kvaliteta v naših TOZD, ki proizvajajo za izvoz na takšni višini, da v celoti ustreza zahtevam inozemskih kupcev. Imamo še posamezne napake, ki pa so posledica naše malomarnosti pri delu, kontroli in transportu.

Izvoz v celotni realizaciji prodaje dosega v letošnjem letu ca. 12 %. Po posameznih TOZD naše DO pa je realizacija izvoza za prvih 5 mesecev naslednja:

Količinska realizacija izvoza žaganega lesa za 1979 leto

TOZD	PLAN 79 izvoz v %	Realizacija v % I.—V. na skup. letnega plana	Realizacija v % I.—V. na plan izvoza TOZD
Žaga Mislinja	33,3	11,5	34,5
Žaga Otiški vrh	33,3	12,7	38,1
Žaga Mušenik	16,7	6,5	38,9
Žaga Vuhred	16,7	6,9	41,3
GO Radlje	—	0,9	—
Skupaj žagan les	100,0	38,5	—

Realizacija izvoza po vrednosti za obdobje I.—V. 1979.

TOZD	PLAN 79 izvoz v %	Realizacija v % I.—V. na skup. letnega plana	Realizacija v % I.—V. na plan izvoza TOZD
T. P. Pameče	22,30	4,00	17,85
T. P. Prevalje	22,20	4,50	20,30
TIP Otiški vrh	9,30	—	—
GO Radlje	0,40	0,10	11,90
GO Sl. Gradec	0,20	0,10	9,00
OK Radlje	0,30	—	—
Žagan les	45,30	18,55	40,95
SKUPAJ	100,00	27,25	100,00

(Nadaljevanje s 3. strani)

Črnuče in terminala Koper. Po teh sporazumih bodo TOZD 300 in 030 DO Slovenijales vložile v TOZD LESNE 40 milj. dinarjev na bazi udeležbe na skupnem dohodku. TOZD LESNE pa obratno v prej navedene objekte 20 milj. po istem principu. Takšno združevanje sredstev, ki sloni na udeležbi v skupnem dohodku, je prav gotovo sodoben in trajen način povezovanja proizvodne in prometne organizacije, saj sloni na družbeno ekonomskih principih.

Samoupravni sporazumi predvidevajo sovlaganja v sledeče objekte:

1. s strani Slovenijales:

a) TOZD TP Prevalje	5 milj. din
b) TOZD TP Pameče	15 milj. din
c) TOZD žaga Vuhred	10 milj. din
d) TOZD žaga Mušenik	5 milj. din
e) TOZD TSP Radlje	5 milj. din

Skupaj: 40 milj. din
Sovlaganja bodo tekla v letih 1979—1981.

2. TOZD LESNE bodo sovlagali v objekte Slovenijalesa:

a) SPC Črnuče	10 milj. din
b) terminal Koper	10 milj. din

Skupaj: 20 milj. din
Združevanje bo v letih 1980—1983.

Udeleženske sporazumov prevzemajo tudi skupni riziko, ki bi eventualno izviral iz poslovanja v skupnem vlaganju.

V ciljnih združevanja so navedeni v sporazumu sledeči nameni:

- razširitve in poglobitve dosedanjega medsebojnega poslovanja,
- doseganje boljših rezultatov na osnovi združevanja dela in sredstev ter na podlagi dohodkovnih odnosov,
- sodelovanje pri načrtovanju nadaljnjega razvoja vseh podpisnic in doseganje racionalnejše delitve dela,
- uspešnejše in trajnejše skupno nastopanje na domačem in inozemskih trgih, in to tako v pogledu izvoza, kot uvoza,
- delitev skupnega dohodka in delitve rizikov iz rezultatov združenih sredstev po tem sporazumu,
- zagotovitev trajne prodaje po planu prodaje, ki je sestavni del tega sporazuma.

V sporazumu so jasno definirane vse pravice in obveznosti sovlagateljev, tako v pogledu pridobivanja dohodka iz skupnega dohodka, kakor tudi odgovornosti pri eventualnem poslovanju z izgubo ter medsebojni poslovni odnosi.

Nedvomno pomenijo podpisani samoupravni sporazumi velik korak k ustvaritvi dolgoročnih poslovnih ciljev, saj slonijo na enakopravnem principu. Pomenijo pa tudi več kot samo združevanje sredstev, pomenijo, da obe organizaciji med seboj povežeta svojo bodočnost v dobrem in slabem na trdnih temeljih ekonomske soodvisnosti. Tu je tudi največji pomen pravkar sklenjenih sporazumov. Želeti je le, da bi tem sporazumom sledili še drugi, z drugimi poslovnimi partnerji.

Janez Gorjenc, dipl. inž. gozd.

Kot je razvidno iz tabele, je izvoz skoraj v skladu z dinamiko izvoza samo pri žaganem lesu. Močan razkorak pa je čutil pri izvozu v TOZD TP Prevalje in tudi v TP Pameče. Ta zaostajanja pa so v Prevaljah posledica premalnih sušilnih kapacitet. Posebno je to občutiti v zimskih mesecih. V TP Pameče pa je posledica prestavitve proizvodnje v nove prostore. V zadnjem času se pojavlja še eden moment, to pa je pomanjkanje hrastovega furnirja na domačem trgu. Po zagotavljanju vodstev v obeh TOZD, se bo izostanek iz preteklega obdobja nadoknadil v drugem polletju. Izpad izvoza v TIP Otiški vrh pa je zaradi prevelike konjunktore na domačem trgu. Smatra se, da se bo le delno nadoknadila količina v izvozu v drugem polletju.

Izvoz, kot veja gospodarske dejavnosti, je družbeno zelo pomembne člen v verigi našega gospodarjenja. Posebno važen pa je še zaradi tega, ker je DO LESNA Slovenj Gradec skupaj s vsemi svojimi TOZD v močni ekspanziji pri rekonstruiranju svojih obratov. Ob

tem pa je zelo veliko strojne opreme in strojev, ki so ali pa bodo uvoženi iz tujine. Za uvoz je potrebna določena protivrednost v izvozu v državo, iz katere je bil izvršen uvoz strojev in naprav.

Drugi, nič manj važen činitelj pa je uvoz reprodukcijskega materiala, ki pa je tako vezan za izvoz.

Zaradi vseh teh dejstev je potrebno izvoz nenehno povečevati, ker si bomo s tem zagotovili kontinuirano proizvodnjo na eni strani in na drugi bomo lahko hitreje modernizirali naše proizvodne obrate in v skladu z novo tehnologijo povečevali storilnost dela, olajšali delo samo in povečevali osebne dohodke.

Zaključil bi z ugotovitvijo, da je izvoz naši DO nujno potreben, da bomo lahko uresničili vse zastavljene naloge v letošnjem letu in v prihodnje.

Krebs F.

Zima in gospodarjenje na Kopah

Kot povsod je tudi na Kopah poslovni rezultat odvisen od snežnih razmer in vremena.

Meteorološki podatki, ki jih je od leta 1950 do 1971 zbral dr. Jeršič, po letu 1971 pa so izpisek iz obratovalnih dnevnikov na vlečnicah kažejo, da je trajala smučarska sezona v obdobju od leta 1950 do 1979 poprečno od konca novembra do sredine aprila. Slabše zime so bile le v letih: 1969, 1971, 1973, 1974, 1975. Torej je bila letošnja zima nekoliko nad poprečjem. Temu primerni so tudi rezultati poslovanja na Kopah, ki so že postale znane kot izredno lepo smučarsko središče.

Rezultati dokaj zgovorno govore, da je zimska sezona lahko kljub številnim finančnim obremenitvam uspešna. Poglejmo naslednje razpredelnice:

Realizacija po objektih

Objekt	1979 din	Plan	I. — III. %	Realizirano	I. — III. din	III. — % —
		I. — III.		I. — III.		
Partizanski dom	4.157.700	2.199.638	50,5	2.313.763	55,6	
Grmovškov dom	3.628.550	1.523.990	42,0	1.505.645	41,5	
Vlečnice Kope	3.000.000	2.479.200	82,6	2.370.305	79,0	
Dolinske vlečnice	200.000	200.000	70,0	72.096	36,0	
Bife Kaštivnik	—	—	—	22.900	—	
Skupno:	11.026.250	6.302.828	57,2	6.284.709	57,0	

Število nočitev in poprečna doba bivanja

Objekt	Štev.	Poprečna doba bivanja I. — III.	Poprečna zasedenost ležišč %
	I. — III.		
Partizanski dom	6.751	5,6	75,0
Grmovškov dom	3.441	6,3	76,5
Skupno:	10.192	5,8	75,5

Število in struktura gostov

Objekt	Skupno				Ostali Tuji	
	Slovenci	Hrvatje	Srbi			
Partizanski dom	1207	572	155	473	4	3
Grmovškov dom	546	349	177	14	6	—
Skupno:	1753	921	332	487	10	3

Število prevoženih potnikov I. — IV.

Objekti	1978	1979
Vlečnice Kope	383.153	519.030
Dolinske vlečnice	11.280	50.970
Skupno:	394.433	570.000

Podatki ne bi bili popolni, če ne bi omenili, da je TOZD Gostinstvo in turizem zaključil četrletno obdobje le s 100.076 DIN izgube. Takšen rezultat je v primerjavi s preteklimi leti, ko je bila ta izguba 10 in večkrat večja gotovo razveseljiv.

Vendar kljub temu ne moremo biti zadovoljni, uspeh bi bil lahko mnogo ugodnejši, če ne bi bilo činiteljev, ki jih bo potrebno čim prej rešiti.

Še vedno ni rešeno vprašanje odplačil za najete kredite za izgradnjo infrastrukture. V tem pogledu je TOZD izjemen primer, saj mora nositi vse stroške za izgradnjo in tudi vzdrževanje teh objektov. Samo plujenje cest in parkirišč požira ves zaslužek.

V omenjeni zimski sezoni bi lahko prodali tudi 1.000 ležišč, ki jih žal nimamo. S tem pa bi močno povečali realizacijo vlečnic med tednom, ko je malo dnevnih obiskovalcev. Lahko trdimo, da izguba vlečnic nastaja prav ob delavnikih. Kakšno je zanimanje za Kope v zimski sezoni pričajo podatki, da je sezona 1979/80 že razprodana.

Obiskovalci najraje hodijo na Pungart. Grmovškov dom pa ima, žal, samo toliko sedežev, kot je ležišč. Zaradi tega ne moremo postreči vsem gostom in s tem močno znižujemo realizacijo. Z izgradnjo samopostrežne restavracije bi bil problem rešen.

Pomanjkanje denarja je tudi vzrok, da smučišča niso vedno najbolje pripravljena. Potrebno bi jih bilo očistiti in zatraviti ter nabaviti še več teptalcev snega, tako da bi bilo možno smučanje že pri 20 cm snega.

V pomladanskih in jesenskih mesecih je najbolj opazno pomanjkanje dodatne ponudbe, ki bi pritegnila več stacionarnih gostov. Ljudje si danes želijo več kot samo posteljo in lepo okolje. Potrebujemo dodatno razvedrilo, še posebej, če je vmes slabo. Zato je zasedenost v teh mesecih mnogo slabša. Z izgradnjo teh objektov in naprav, ki jih predvideva program razvoja Kop bi bistveno izboljšali gospodarjenje v teh mesecih, ki so prav tako močan vzrok izgube.

Iz vsega navedenega je razvidno, da bo na Kopah možno rentabilno poslovati le z nadaljno dograditvijo in pomočjo širše družbene skupnosti, ki bi morala prevzeti breme za infrastrukturo. Rezultati, prikazani za sam TOZD Gostinstvo in turizem, so povsem krivični, saj od turizma živi še

- trgovina
- kmetijstvo
- obrt
- industrija opreme
- prevoznitvo
- prehrabena industrija

Razen tega pa se v družbene blagajne stekajo razni davki in prispevki, ki jih ni malo. Vse to pa pri obravnavi bilance turizma pozabljamo.

S temi problemi se bori vsa ta dejavnost v Sloveniji. Zato jih bo potrebno čim prej rešiti (mogoče po vzoru inozemstva), če želimo to gospodarsko dejavnost ojačati in zares nuditi našim ljudem možnost dnevne rekreacije in zdravega razvedrila. Verjetno si ne želimo, da bi uhajali v inozemstvo, zato moramo poskrbeti, da bo domača ponudba prav tako popolna, kot je preko meje. In možnosti imamo dovolj.

Dretnik Dušan, dipl. ing.

Srečanje in razmišljanje ob njem

Ko je prišlo vabilo DIT Lesne Slovenj Gradec, da prireja za upokojene člane društva, bivše sodelavce LESNE, "ozdarje in lesarje, enodnevni pohod v naravo ob istočasni izmenjavi informacij razvoja LESNE, sem malo okleval ali se naj tega srečanja udeležim ali ne. Nisem ljubitelj »gaud«, ki se rade izcimijo iz takega srečanja. Kaj, če je na vabilu s šotljivo resnostjo napisan stavek: »... da se upokojeni člani še naprej aktivno vključujete v društvo in s svojimi bogatimi izkušnjami prispevate k uspešnemu delovanju le tega...« le prikritje in opravičilo računovodji za upravičenost stroškov tekega srečanja. Bal sem se tudi velikega števila udeležencev, saj si potem mnogim tuj, oziroma je med udeleženci več »tujcev«, ki jih ne poznaš. In bodo mogoče še taki, ki te gledajo zviška, ker pač nisi »inž« ali »dr«. Tudi besedilo, da bomo deležni raznih domačih specialitet, me ni toliko pritegnilo. Odločilna je bila (ne) nakazana maršruta, da gremo v naravo in spotoma obiščemo bližnje kmečke turistične postojanke.

No in tako sem se tik pred 9. uro, 8. junija letos, priključil že nekaterim povabljenecem pred gozdarskim obratom v Ravnah — pravilno TOK Ravne. Vsi meni znani »starejši« in »mlajši« upokojenci in tudi kandidati za ta »zadnji poklice« so bili tam. Še kakšne četrte ure so se zbirali: prisrčni pozdravi, rokovanja in nasmehi, sproščenosti. Občutek pripadnosti isti organizaciji združenega dela, istemu skoraj 3000 članskemu kolektivu, čeprav že na »stranskem tiru«, pa vendar saj smo bili dolgo »glavni«. Vedno smo še povezani miselno in duhovno, saj iz občasnih obiskov TOZD, srečanj z aktivnimi delavci, članki v časopisju in »VIHARNIKU« zasledujemo razvoj in delo posameznih TOZD in OZD kot celote. Zaskrbi nas, če občasni uspehi niso ugodni in nasprotno nas razveselijo dobre novice: izpolnjene planske naloge, ugodne bilance, uspešne naložbe. Čeprav v pokoju pa vendar ostaneš aktiven spremljevalec tistega, čemur si dolga leta pripadal in soustvarjal.

Po še opravičljivi četrtturni zamudi je dal naš vodič tov. Logar Jože znak za odhod.

Prva postojanka Šentanel: kmečka vasica s staro cerkvijo in šolo (kmalu bo nova!), preurejenimi kmečkimi hišami, nov hotel (marsikateri večji kraj v Mežiški dolini ga nima!) s prenočišči, lep v deblu izklesan kip s kmečkimi obrazi. Čeprav Šentanel z vso okolico Jamnice in Suhlega vrha nima več kot 230 volilcev, so se z nedavnim referendumom odločili za svojo krajevno samoupravo. Saj so jo imeli že nekdanj pa bi je sedaj v naši socialistični demokraciji naj ne imeli?!

Vsem je dobro teknila domača kisla juha. Tudi zamudniki so še prišli pravočasno in zajeli iz skled. Doslej le moška družba se je ojačala s skromnim številom nežnega spola, res še »nežnega«, saj še nobena ni bila upokojenka.

300 metrov nad »centrom« Šentanela smo postali pri mogočnih lipah in nekdanji gozdno-sadni drevsnici. Zakaj? To mesto si je direktor TOK Ravne izbral za svoj »uradni« začetek našega srečanja. Imel je svoj »otvoritveni« govor, v katerem je orisal širino dela TOK na več kot 11.000 ha gozdov privatnega sektorja vse Mežiške doline. Upam si trditi, da je vodstvo TOK našlo stik s kmeti, saj so vključeni v demokratično samoupravljanje skupaj z delavci — »čisti« proletarci. Poleg skrbi za gozd in »ozdne ceste, je ena glavnih delovanj obrata še razvoj kmečkega turizma v naših bregih. Za to dejavnost je zaenkrat na vsem področju predvidenih 80 kmetij. Iščejo vsestranske možnosti, da bi kmet ostal na svoji hribovski zemlji in da bi mu bil zagotovljen, industrijskemu delavcu sorazmeren, standard. Saj tu poteka državna meja, ki naj bi bila tudi v bodoče živa, kakor je bila živa za časa NOB, koje varovala in prehranjevala partizane.

V vzgojo gozdnega drevja zaverovani in še danes predani gozdar tov. Potočnik Martin ob tej priložnosti ni mogel mimo obujajočih spominov na gozdno drevesnico, ki je nekdanj bila na tem ca. 0,5 ha velikem platoju, ki danes služi mladim Šentanelcem kot športni objekt (brez naprav), ostalim pa za večje prireditve na prostem, srečanja ali zborovanja. Nekdanja drevesnica je poleg priprave aklimatiziranih sadik bila tudi povod za strokovno izobraževanje kmetov, saj so bila razen pravilne uporabe sadik in obnavljanje gozdov, organizirana razna strokovna predavanja. Shajanje na predavanjih pa daje priliko za razgovore in nadaljnje pobude za uspešnejše gospodarjenje. Danes so ti kraji bolj gozdnati kot nekdanj, zato pa izginjajo brusnice, ki so bile v stari Jugoslaviji nekaterim kmetom skoraj glavni dohodek za kakšno novo obleko ali obutev.

Pionirsko delo na bivši drevesnici je opravil tov. Broman Avgust. Ko smo se tako »počastili« spomni drevesnice, je kolona avtomobilov krenila naprej po vijugasti gozdno-kamionski cesti mimo kmetov »Dvornik«, »Kozov«, »Pernat«, »Pečar« in »Mikl«, ki so skoraj vsi že obnovili svoje propadajoče stolarske domove iz lesenega tramovja in pokritih s škodljami. Škoda le, da pri teh novih gradnjah ni podudarka na krajinski značaj. Ustavili smo se pri kmetu »Korošu«, v prenovljeni in v turističnem stilu

zgrajeni stanovanjski hiši, ki se že uveljavlja v kmečkem turizmu. Res lepa, privlačna in simpatična stavba: vhod prek masivnih macesnovih »polhlodnih« stopnic, v širini 4 metrov, na »gang«, od tu v okusno urejene notranje prostore. Stavbno pohištvo je »made in Lesna«, osnova macesen.

Po ogledu modernega hleva, kjer je bilo privezanih 26 glav govedi (in še je nekaj prostora za prirastek) in kratkem razgledu po bližnjih in daljnjih hribih ter gorah (poslopje stoji na hrstu enega od Jamniških bregov) smo se uselili v prostorni sobi k osrednjemu delu našega srečanja: razgovor o stanju OZD Lesne in delovanju DIT.

Ing. Zagorec, lanski predsednik DIT Lesne, je opisal delo društva v preteklem obdobju z željo po večji aktivnosti vseh članov in še nadaljnjo sodelovanje upokojenih članov. Vsekakor je bilo to »uradno« vabilo članom — upokojencem blagodejno presenečenje, saj občutek, da nisi odžagan, da nisi izgubljen v masi »odpisanih« te le povzdigne k enakopravnosti do še aktivnih.

Generalni direktor tov. Planinščec, ki je prevzel besedo za predstavnikom DIT, je v kratkem orisal razvoj LESNE v zadnjem obdobju. V njegovem pripovedovanju se je zrcalila velika prizadevnost in skrb vodstva Lesne do razvoja vseh TOZD v vseh 4 občinah. Velike investicije, ki so že izvršene (Pameče) in na vidiku (Radlje, Mušenik) povzročajo skrbi ne samo vodstvu, tudi kolektivu teh TOZD, saj bo vloženi denar tudi treba vračati. Današnje gospodarske razmere pa so zelo nestabilne in skoraj nobena nova investicija nima garancije za uspešno začetno poslovanje. Zato je solidarnost TOZD pač na mestu in tudi v duhu naših družbenih odnosov. Nedopustno bi bilo čakati na ugodnejši čas ali zastajati z modernizacijo, saj to bi bila kratkovidna politika, pri kateri lahko tudi zamreš. Mislim, da ima tudi sektaštvo gozdarstvo — lesarstvo ali naš kraj in vaš kraj, le kratko življenje. Ali ni v našem primeru povsem jasno in naravno gospodarjenje, da prek sadike v gozdu, ki zraste v mogočno drevo in je osnovna surovina za našo dejavnost, pridemo na naših tleh do čimvrednejših končnih proizvodov in v tem procesu vzgoje in predelave nešteto delavcev in tudi kmetov najde svoj kruh. Pa tudi dopolnjujejo se viri sredstev za splošni in družbeni standard in nadaljnji razvoj gospodarstva. Medsebojno dogovarjanje bi moralo najti take osnove in razmerja, da ne bi bilo več dileme, kam bomo dali osnovno surovino in kam polizdelke.

Po domačem kosilu (brez »vineršniclov«) in jabolčniku je potekal sproščen razgovor o razvoju posameznih TOZD in preprekah, ki se pojavljajo oziroma se bodo pojavile, saj ima vsaka medalja dve plati. V imenu upokojencev se je DIT in OZD zahvalil gozdar tov. Martin, ki je vsekakor utemeljil bistvo tega srečanja, to je pozornost in tovariški odnos vodstva DIT in Lesne do svojih bivših sodelavcev. Nismo pozabljeni, le močno angažiranje aktivnih delavcev preprečuje pogostejše stike in medsebojna vzpodbujanja. Res je, ti upokojenci še lahko občasno izpeljejo kakšno nalogo v korist gozdarstva ali lesarstva naše Lesne, potreben je le

program v okviru DIT in organizacijska zadolžitve ali direktna prireditve za določeno nalogo. Upokojenci se bodo odzvali. Najmanj kar pa je lahko, so taka občasna organizirana srečanja na domačih tleh.

Med uradnim delom razprave smo si ogledali tudi film o vremenski katastrofi na Olševi leta 1966, ko je vihar podrl ca. 40.000 kubičnih metrov lesa, danes pa že spet rastejo lepi »koši« bodisi iz saditve ali naravne zasvetve. Ja, narava je lahko kruta, je pa tudi blagodejna. V taki novi kulturi mladih smrek, macesnov in bukev, so tudi mesta za jagode, maline, kjer se lahko posladkaš. V valujoči travi in dišečih cvetkah pa najdeš sprostitve in spoznanje, da si tudi sam delček te narave.

Videli smo tudi kratek film o »revozu lesa s kamionom, katerega je posnel šofer kamiona tov. Muri. Res pohvalno: težka roka, pa vendar dobri posnetki! Manj so privlačni sledili filmu o otvoritvi lovške kočice LD Pogorevc za Uršljo goro. Pač niso vsi lovci in tudi dobra podlaga je razvela besedni zaklad nekaterih, ki so obujali stare spomine in prijetne dogodivščine.

Kmalu po kosilu se je nekaj tovarišev tudi že poslovilo zaradi službenih in družbenih obveznosti.

Ob kosilu, ko vidiš gospodarja kmetije, da sam raznaša krožnike, sklede in pribor (in to lahkotneje, kot vsak izučeni natakari!), gospodinja pa je pripravljala jedi v kuhinji, te ob pogledu na strmino polj, ki ga morata ista dva obdelati in na živino v hlevu, pa se vseeno zamisliš ali ni to preveč, prehudo za ta dva sicer mlada človeka? Čeprav so stroji, je vseeno potreben človek od zjutraj pa do poznega dne, ni prostih sobot in nedelj, letnega dopusta in drugih ugodnosti, ki jih uživa industrijski in družbeni delavec, da ne govorim o nevarnosti obdelave polj na strminah s traktorjem in drugimi težkimi stroji. Naš delavec bi rekel dvojni plača je premala, saj namesto 42 ur tedensko, jih kmet opravi 84. In ali kot človek, kot enakopraven državljan, kot naš sodelavec v širšem smislu, nima enakih pravic kot mi? Enak kmet s poljem v ravnini to že mogoče dosega, v naših hribih pa je po mojem mnenju še daleč od tega. Tudi gozdarstvo z vso svojo predelavo in kmetijsko združenje nista možna, da bi te odnose sama uredila. Tu bo morala še marsikaj dodati celotna družba, če hočemo, da bo meja res ostala živa.

Od Koroša smo se poslovili — še na hitro posnetek udeležencev na stopnišču — in kolona je šla po novi gozdno-kamionski poti po ozki gozdnato-hribovski dolini prek žirovinskega križa in Strojanske cerkve h kmetu »Janežu« v Strojni.

Nekateri udeleženci so mislili, da smo prišli v malo planinsko vas, saj poleg stanovanjske hiše okrog dvorišča v bregu sloni še več stavb, ki tvorijo celoto Janeževega. Navzdol proti Ravnam pa je breg — strmina — o joj! Vsa Strojna je strma kmečka soseska s cerkvijo in 4-razredno šolo, brez trgovine ali sodobnejše gostilne. Vse je v strmini: če dežuje, voda ne teče, temveč skače v grape.

Janeževa hiša, stanovanjska stavba, je kulturno zaščitena. Občinsko spomeniško varstvo je skupaj z

lastnikom obnovilo že propadajočo stavbo. Vsa je lesena, stene iz travmova, pokrita s škodljivci. Tri strani hiše obkroža leseni »gank«, ki pa ni ves v enaki ravnini. Na Južni strani je »gank« dvojen; v pritličju in ob podstrešni sobi. Dekliška soba ima še vedno »gitre«, da fantje ne morejo do deklet. V sredini stavbe je ohranjena stara kuhinja-dimnica in ko stopiš z »ganka« navzdol na prstena tla, zagledaš sicer zidani štedilnik, posebej pa še odprto ognjišče, stene in strop, ki je »velban«, so črne od dimne smole. V nos pa te zažvečka prijeten duh po suhih domačih klobasah, čeprav te ne visijo več tam.

Po ogledu stavbe smo si s pristnim lesnikovcem potešili žejo in že smo krenili po lepo speljani položni cesti navzdol mimo številnih kmetij Strojne in Zelenbrega do pravljične hišice iz pripovedke »Rdeča kapica«. Ne verjamete? Pa si jo ogledajte sami! Je sredi gozda smrek, na majhnem gričku, jasa za vrtiček, par sadnih dreves in čebeljak. Vidi se le v nebo. Obdaja te hlad in duh po smoli. Tišina (če nas ne bi bilo). Na robu gozda,

ki pa se ne vidi, veselo požvižgava kos, nekje se oglašja srakoper, onkraj tolstovrške reke pa se čuje »ku-ku«. Ja tukaj si je »stari« gozdar, svojčas in še danes zaljubljen v gozd, entuziast za gozdne drevnice, postavil malo hišico (vikend je za njo grda beseda) za odih in sproščenost, umirjenje živcev in obujanje spominov.

Da, spominov. Koliko jih je na dan srečanja vzniklo med potjo do sem. Tu na hrastovih robustnih klopih in mizah pa jih sploh ni in ni hotelo zmanjkati. Prišli so na dan tudi »grehci«, predvsem gozdarjev, saj so ti ob svojem delu bolj izpostavljeni skušnjavam kot lesarji. Dogažalo se je takrat, ko so bili še »ledig no fraj«, pa tudi v dobi, ko bi morali že biti »zvesti«. Tudi radodarnost kmetov pri tem nekaj prispeva: glažek žganja, pa »krigel« mošta skoraj pri slehernem in služba se zavleče prek uradnih ur (sicer na svojčas uradnih ur ni bilo). Če pa je človek dobre volje se mu nikamor več ne mudi in tako je prišlo do raznih dogodkov, kot na primer: po prekropani noči sta se udeleženca osvežila tako, da sta se umila s pivom (ni bila potrebna

čajfa) in da sta lahko pila naprej; enotedensko slavlje za srečno izpolnitev letnega plana se je končalo z odhodom v bolnico; v poznih večernih urah je čez dan pridni terenc, le v »ročkah«, obiskal javni lokal z narobe obrnjenimi hlačami in seveda vzbujal splošno pozornost; v štadiju fantovskega razpoloženja je prišlo pozno ponoči do demontaže polknic na uradu polklicnih čuvajev; objestni preskok ograje zaradi cenenege likerja, potem pa beg pred stražarjem tovarne itd. V razburljivih »planinskih« letih pa je prišlo tudi do resnih konfliktov, ko je bil minister prisiljen odvzeti avtomobilsko tablico upornemu direktorju, ko je republiški inšpektor gozdarstva »treniral« celodnevno peš hojo po kolo-zvojih in gozdarskih stezah, da si je nabral »prijetne« žulje; ko je pomočnik ministra za gozdarstvo zavrnil gozdarja, ki mu je v času splošnega pomanjkanja potožil o svojem klavrnem samskem življenju, z besedami: »Oženi se, pa bo konec vseh težav.« Obdelan je bil tudi strogo zaupen primer, ko je šef svojemu podrejenemu podpisal potni nalog (in pozneje tudi odo-

bril potne stroške), ker ga je leta pri svojem (ne)službenem potovanju zalotil pri ljubezenski »službeni dolžnosti« (oba sta hodila po krivih poteh).

Tu je naštetih le nekaj cvetk »poti in stranpoti« sedanjih upokojencev, ki pa so po osvoboditvi dali ogromno od sebe, ko se ni vrašalo, kakšen bo OD in kdaj dopust, ko so bile tudi nedelje delovni dan in ko si šel spat le po nujni organizma.

Tako generalni direktor Lesne, kot upokojeni gozdar Martin (z njima pa tudi ostali) sta se strinjala v svojih izjavah, da je materialni del tega srečanja le delček minulega dela tam, ki so v preteklih 30 do 40 letih veliko prispevali za osnivanje, utrjevanje in razvoj današnje LESNE. Še več vredno pa je seveda tako srečanje v duhu tovariških polslužbenih odnosov vodstva in kolektiva v združbi gozdarstva in lesarstva današnje OZD LESNE Slovenj Gradec.

»Gaude« ni bilo, jaz sem zadovoljen. Verjetno pa tudi ostali udeleženci.

Mirko Kumer

OBISKALI SMO GOJENCE ŠOLE ZA GOZDARJE V RADLJAH

Potrebe po strokovno usposobljenih kadrih za opravljanje gozdarskih del so že pred leti narekovale organiziran pristop k izobraževanju mladine in odraslih za poklic gozdarja. Že več kot deset let deluje v Radljah dislocirani oddelk GŠO Postojna — Šole za gozdarje, kjer izvajamo praktični pouk za mladince, za odrasle pa teoretični in praktični pouk. Večina njih, ki so obiskovali to šolo, se še danes radi vračajo nazaj, kjer vedno najdejo topel sprejem, dober nasvet, občutek pripadnosti stroki in še marsikaj.

Sedaj, ko teče vpis v Šolo za gozdarje, se nam je zdelo primerno, da prikažemo njeno delo z besedami gojencev, ki se usposablja za poklic gozdarja. Obiskali smo jih in iz razgovora razbrali naslednje:

Večina gojencev je bila že seznanjena z delom v gozdovih. V glavnem so to otroci očetov gozdarjev, ki so prenesli nanje zanimanje in jim vzbudili veselje do gozda, do narave in s tem do poklica gozdarja. Dva izmed njih sta se prvič seznanila s tem poklicem na štirinajst dnevnem informacijskem seminarju, ki je bil organiziran v sklopu dela izobraževalnega centra Lesne pred vpisom v šolo. Sedaj so mnenja, da so pravilno izbrali poklic in ni jim žal za odločitve, da postanejo gozdarji. Tisti, ki so bili že prej seznanjeni o delu gozdarjev so rekli, da ne vidijo nobene razlike med prejšnjo predstavo o delu v gozdu in sedanjimi izkušnjami.

Nekoliko smo se začudili, ko so na vprašanje, kaj se jim zdi pri tem poklicu najbolj zanimivo, enoglasno odgovorili: sečnja in ročno spravilo lesa.

V času praktičnega pouka imajo učenci »svoj« revir, kjer opravljajo gojitvena dela, pomagajo pri odkazilu, sekaajo in

pravljajo les, skratka delajo vsa dela v »svojem« revirju. Za opravljena dela dobijo nagrado, ki je za posameznika odvisna od delovnih in učnih uspehov. Tak način se zdi tudi gojencem najbolj primeren. Rekli so: »Če bi dobili vsi enako, ne bi bilo nobene stimulacije za delo.« Tudi v času teoretičnega pouka dobivajo nagrado, ki pa je odvisna od učnega uspeha posameznika.

Pogovor je tekel sproščeno in odkritosrčno, zato smo že vnaprej pričakovali pozitiven odgovor na vprašanje o medsebojnih odnosih. Rekli so, da se zelo dobro razumejo med seboj, z inštruktorjem gojijo tovariške odnose, posebno pa so pohvalili kuharico, čeprav pod njenim nadzorstvom opravljajo določena dela, kot je pridelovanje krompirja in razne zelenjave za potrebe kuhinje.

»Marsikaj se bomo naučili«, so rekli, ko je potekal razgovor o čiščenju prostorov. Sicer pa se ni javil nihče, ki bi z veseljem opravljal to delo.

Kljub temu, da posebej niso bili seznanjeni z organizacijo in poslovanjem naše delovne organizacije, to problematiko precej dobro poznajo. Največ informacij o tem dobivajo iz časopisa VIHARNIK, na posamezna vprašanja pa jim odgovarja tajnik šole.

Razgovore smo zaključili z ugotovitvijo, da bi bilo potrebno kljub temu, da učenci že vedo nekaj o naši delovni organizaciji kot celoti, organizirati predavanja, kjer bodo sproti seznanjeni o vseh problemih in uspehih naših temeljnih organizacij. To nalogo bo prevzel izobraževalni center Lesne.

V razgovorih so sodelovali:

Strmčnik Zdravko, Virtič Anton, Obretan Janko, Held Ivan, Špes Edi, Grebenc Erih, Kozarič Albin in Petrič Peter.

EPŠKOVI MAMI V SPOMIN

Epškova domačija leži tik nad skalovjem, zato so ji partizani dali ilegalno ime »Pod pečjo«. Pri njih so se zbirali prvoborci. Tam so imeli shranjen prvi partizanski radio.

Frančiška Pušnik je začela delati za OF že v letu 1943, junija 1944 leta pa je bila sprejeta v AFŽ. Bila je hrabra borka, skrbna žena. Kot trde skale okrog njenega doma, je kljubovala vojni vihr. Zmeraj je rada pomagala. Med vojno smo jo klicali partizanska mati »Mojca«.

Mesec maj je najlepši za tiste, ki smo tako težko dočkali svobodo. Mesec maj, ki je letos tako pozno pokazal svojo lepo cvetočo naravo, je ukrnil veselje Epškovih družini. Iz njihove sredine je morala oditi mati Frančiška. Neizprosna smrt je vzela ženo, mater, babico. Žalostni smo se od pokojne partizanske mamice Frančiške Pušnik poslovili v velikem številu. Velika množica ljudi je pokojnico pospre-

mila na razborsko pokopališče 18. maja letos, kjer smo ji zaželeli lahko domačo zemljo, saj ji je bila ta žena tako zvesta do smrti.

Zdi se mi, da še ni dolgo tega, ko sem se pogovarjala z njo. Pripovedovala mi je o dogodku iz časov vojne, ko so jo obiskali partizani Tomšičeve brigade, lačni in premraženi. Pravkar pečeni kruh je razdelila med borce. Ni ga bilo za vsa lačna usta. Med njimi je zagledala mili pogled mojega brata Justina, ki je ostal brez drobtinice kruha. S podstrešja je prinesla nekaj suhih hrušk, vendar Justin tudi teh ni dobil. Žalostno jo je pogledal in odšel na dvorišče. Rekla je, da tega pogleda nikoli ne bo pozabila.

Hudo je bilo, res hudo, a je le minilo. Takšnih partizanskih mamc je leto za letom manj. Na njihova pota bodo stopili mlajši, ki ne bodo nikoli dopustili, da bi kdo potepal tisto, za kar smo toliko trpeli.

Štefka Melanšek

Naš upokojenec

STANKO FURJAN

Stanko Furjan

Dež, ki je po dolgotrajni suši le prišel, je tistega dopoldneva zamenjal Staneta pri zalivanju vrta in cvetličnih gred okrog hiše. Razsušena zemlja je hvaležno vpijala mokroto, medtem ko sva s Stanetom kramljala o njegovi upokojitvi in obujala spomine na težke in radostne dni na njegovi življenjski poti.

Rojen je bil v Mislinji leta 1926 in se kot petnajstletnik zaposlil pri takratnem veleposestniku Pergerju v domačem kraju. Dve leti je delal tudi kot gradbeni delavec pri obrtniku »Greinu« v Slovenj Gradcu in bil kot 18 letni mladenič poklican v nemško vojsko, kateri je takrat že krepko pohajala moč. Ni nosil partizanske puške, ker se kljub begu iz nemške armade ni uspelo prebiti v domače gozdove. Po dvajsetih dnevih bega so ga ujeli in v celovških zaporih je do konca vojne prenašal vse krutosti fašističnega stroja. Tistih težkih dni se ne spominja rad. Po vrnitvi v domovino je najprej odslužil 30 mesecev vojaškega roka, nakar se je zaposlil pri takratni Gozdni upravi v Mislinji. To je bilo v februarju 1948. Prijel je za vsako delo. Najprej v mislinjski »sodarni« nato pa dolga leta kot »prezrač« na edinstveni gozdni železnici, vse do njene ukinitve. Kot človek za vse je opravljal pri takrat osnovanem »gradbenem obratu«, delo na valjarju, drobilcu in ostali mehanizaciji, dokler se leta 1961 ni ustalil kot pomožni mehanik in današnjem TOZD Transport servisu. Starejši vozniki se dobro spominjajo njegove vestnosti, saj za njim ni bilo treba kontrolirati zategnjenosti viakov bodisi na kolesih ali na vzmeteh, za katere se je kar specializiral. Vedno je imel pripravljeno kakšno vzmet, sestavljeno iz starih delov, če novih ni bilo, samo da je lahko ustregel voznikom in tako po svojih močeh pomagal pri proizvodnji. Takšnega delavca bomo vedno pogrešali. Ni dvignil glasu, kadar se je valjal pod kamionom ves blaten in snežen, saj v starih delavniških prostorih ni bilo mesta za vsa popravila, ki so se pojavljala z rastjo avtomarka. Zdravje pa mu je tako delo le načelo. Po letu 1970, ko je prebolel zelo težko pljučnico, je lahko zaradi boleznih pljuč opravljal le 4-urno delo vse do invalidske upokojitve, to je do 10. aprila letos. V zadnjih letih si je s pomočjo hčerke in njenega moža zgradil lep dom, kjer z ženo, ki je ena sama skrb za moža, živi v lepem sožitju tudi živijo. V veliko veselje sta mu zgovorna vnuka, s katerima se podaja na krajše izlete po okoličini, saj mu sicer astma daleč od hiše ne dovoli zaiti. Kakšnih večjih načrtov zaenkrat nima, saj mu pokojnina 4.300,00 din, ki jo dobiva za 33 let delovne dobe, to tudi ne do-

ušča. Kljub temu se nad ničemer ne pritožuje. Ko bo čez nekaj let odplačal svoj del za hišo, bo že boljše, se tolaži. Njega in ženo tarejo samo drobne gospodinjske skrbi, ki so pa značilne za vse dobre gospodarje.

Stanko Furjan, kot vsi ostali naši upokojenci, ne pozabite na svoj bivši delovni kolektiv. Če imate težave, ki jih lahko rešimo aktivni člani TOZD, povejte jih nam. Dolžni smo in radi bomo pomagali, saj se zavedamo, da bomo nekoč sami upokojenci in potrebni pomoči, ki pa je ne moremo pričakovati, če je tudi sami ne nudimo.

S tem zagotovilom se ti, dragi Stanko, obenem najlepše zahvaljujemo za tvoje nesebično delo v združeni organizaciji LESNE in v TOZD Transport in servisu ter ti ob tvojem odhodu v pokoj kličemo še na mnoga zdrava leta v krogu svojih dragih.

Tvoji sodelavci!

TREZNOST IN ALKOHOLIZEM

Boj proti alkoholizmu je že zelo stara zadeva. Metode zatiranja tega družbenega zla so se pokazale za neuspešne v vseh primerih, kjer ni bilo resničnega sodelovanja zdravljence. Dolgo je trajalo, da se je alkoholizem sploh priznal za bolezen, katere zdravljenje je dolgotrajno, saj je največkrat bolna vsa alkoholikova družina, pa čeprav ostali člani ne uživajo alkohola. Uspehi dela na tem področju se kažejo šele zadnja leta, odkar je uvedeno skupinsko zdravljenje, ki poteka v dispanzerjih pod vodstvom terapevta in klubih za zdravljenje alkoholikov. Ti klubi so organizirani v posameznih krajih, ponekod pa tudi v delovnih organizacijah.

Akcija, ki jo priporoča Zveza sindikatov v republikah, že odmeva med sindikalnimi podružnicami v TOZD in krajevnih skupnostih. Na pobudo koordinacijskega odbora za boj proti alkoholizmu je bil tudi v občini Slovenj Gradec organiziran posvet s predstavniki TOZD, kjer naj bi se dogovorili za konkretne naloge, ter delo v bodoče. Udeležba na tem posvetu je bila dobra, rezultati se bodo pa še pokazali. To so začetki in ti so najtežji. Iluzorno bi bilo pričakovati takojšen uspeh akcije, ko pa se je že tu na tem sestanku pokazalo, da mnogi od nas povabljenih niso seznanjeni s problemom alkoholizma v tolikšni meri, da bi znali o njem tudi pravilno razpravljati. Po uvodnih besedah predsednika koordinacijskega odbora za boj proti alkoholizmu je v razpravo posegel dr. terapevt, ki vodi dispanzer za zdravljenje alkoholikov v Dravogradu in vsem prisotnim v kratkih besedah razložil pomen in način zdravljenja. Dravograd je tudi edini kraj v Korški regiji, ki se lahko pohvali z uspehi skupinskega zdravljenja alkoholikov.

Iz razprav posameznikov smo lahko sklepali, da mnogi ne poznajo definicije alkoholizma, saj sicer ne bi bolj obsojali pitje žganih pijač, kot pa vina, ko pa vemo, da je oboje le sredstvo pripeljati pivca v tako stanje, kjer se mu bo zdel svet lepši in problem manjši. Torej končni učinek alkohola mora biti isti, le količine so lahko različne. Tako pojmovanje je v bistvu le nepoznavanje problema alkoholizma. Razprava pa bi bila bistveno drugačna, če bi vsi udeleženci poznali vsaj vsebino knjige »Dolga pot«, kar pa očitno niso.

Ena od konkretnih nalog določena na tem posvetu naj bi bil tudi popis oseb v krajevnih skupnostih in v TOZD, ki so ogroženi zaradi pretiranega uživanja alkohola. Tukaj pa nastopa problem, o katerem se velja razmisliti in zaradi katerega tudi pišem. Veliko vprašanje namreč nastaja, kdo v KS ali v TOZD se čuti sposobnega ta popis

FRANCU ŠKRATEKU V SPOMIN

Franc Škratek

Mnogo besed je izrečenih, kadar nas zapusti človek, ki smo ga bili navajeni, ki je živel v naši sredini, ki smo ga dnevno srečevali, z njim izmenjali pozdrav in nam je bil zato blizu kot prijatelj in sodelavec.

Če s spominom sedaj sezemo nazaj, je pred nami njegov lik še tako živ, kakor da je še zmeraj med nami — pa saj tudi še ni daleč tisti trenutek, ko smo še gledali njegov obraz, pokrit z dobrodušnimi potezami in zato ne moremo razumeti, zakaj je tako kruta življenjska pot, zakaj je tako malo sreče na njej, tako malo lepih trenutkov in zakaj

moramo vsi na pot, odkoder ni več vrnitve.

Mar nam ni dano, da bi razumeli minljivost?

Življenje mu je izteklo 25. januarja 1979.

Življenjska pot, ki jo je prehodil, ni bila lahka. Izhajal je iz družine, ki se je težko prebijala skozi življenje. Šibko zdravje je že v mladih letih grenilo njegovo življenje, vendar je to usodo prenašal vdano, ker je imel neizmerno voljo do ustvarjanja.

Takoj po osvoboditvi, čeprav rahlega zdravja, je aktivno sodeloval v raznih organizacijah in se je vključil v vsako delovno akcijo. V kolektivu je bil pripravljen sprejeti vsako družbeno politično delo, zato ga bomo na tem področju še prav posebej pogrešali.

Ze dalj časa je bolehal in v sebi nosil kal, ki je razpletla svoje korenine in vplivala na vzrok hude bolezni, ki mu je neusmiljeno pretrgala nit življenja.

Veliko ciljev je še imel pred sabo. Uresničila pa se mu je želja, da si je zgradil lep lasten dom, kjer je hotel preživljati mirno jesen življenja, ki jo pa ni dočkal.

Bil je vnet ljubitelj narave, predvsem rož, ki jih je gojil z veliko ljubeznijo, kot da bi vedel, da bodo kmalu krasile njegov prezgodnji zadnji dom.

Nam, ki smo še na tej strani poti, bo pokojnik ostal v lepem spominu, globoko v naših srcih...

Sodelavke in sodelavci TOZD gozdarstva Radlje

opraviti pravično in objektivno, če pa na tem področju delajo neopopravljive napake celo poklicni strokovnjaki in ne laiki, kot smo mi. Naj navedem le primer, ki pa ni osamljen.

Celo desetletje sem opravljal delo v skupini s sodelavcem, katerega v tem času nisem imel prilike videti vinjenega. Kljub naporu celodnevne delu ni segal po pijači. To načelo pa je spoštoval tudi v posebnih prilikah, kar za alkoholika, ki zna na delovnem mestu manipulirati, ni slučaj. Bil je vzoren delavec, strokovnjak in velik tovariš. Na začetne težave želodca ni bil posebno pozoren in si mislil, da je temu kriva le neredna prehrana, s katero se otepljejo vsi vozniki in terenski delavci. Šele občutna izguba telesne teže ga je napotila k zdravniku. Kljub večkratnim preiskavam so bili izvidi negativni, težave v želodcu pa so bile vedno hujše. Pri zadnjem pregledu ga je dr. internist okvalificiral kot kroničnega alkoholika in ga poslal na delo. To ni prizadelo samo njega, ampak vse delovne tovariše, ki smo ga poznali in spoštovali. Zaklel se je, da ga bodo k zdravniku samo še peljali. In res so ga. Kaj kmalu mu je namreč počil želodec zaradi neugotovljene rane in po treh težkih operacijah so ga po dolgem zdravljenju usposobili za invalidski pokoj ter ga s tem oddaljili od kolektiva, za katerega rast je toliko prispeval in od njegovega MAN-a, ki mu je poleg družine pomenil vse. To naj ne zveni kot obtožba zdravnikom, saj imajo pravico biti zmotljivi kot vsi ljudje, ampak le prikaz, kako naj nek laik postavi diagnozo za nekoga, da je alkoholik, če pa lahko tudi strokovnjak, ki ima na voljo naj sodobnejšo medicinsko opremo, tako zgrešil. Pa ne smemo pozabiti, da ima zdravnik pri ugotavljanju bolezni še pacienta, ki z njim voljno sodeluje in svoje bolezni ne prikriva. To pa ni slučaj z alkoholikom. Ta ima za svojo obrambo tako razvit mehanizem, da mu zlepa ni kdo kos. Da je to res, priča dokazani podatek, da rabi slovenska žena poprečno 10 let preden spozna, da je mož alkoholik. Nič boljše ni tudi poprečje za Jugoslavijo. Statistični podatki povedo, da je kar ena dvajsetina prebivalcev alkoholikov. To stanje je zaskrbljujoče in tu čakajo celotno družbo še veliki napor. Ni dovolj, da se na eni strani zavzemamo za boj proti alkoholizmu, po drugi pa širimo osnovno bazo, kot so vinogradi in predelovalna industrija alkoholnih pijač, reklamiranje teh proizvodov in podobno. Res pa je, da tudi gospodarstvenikom ni lahko preusmeriti armado delavcev v teh panogah v druge dejavnosti, ko pa vemo, da je to ena izmed najdonosnejših vej gospodarstva. Nerazumljive so tudi davčne stopnje na nealkoholne pijače, saj so nekatere vrste včasih dražje kot alkoholne, ampak to pustimo strokovnjakom, da storijo svoje.

Kakorkoli že, gotovo je le to, da mene pri evidentiranju ogroženih alkoholikov v TOZD ne bo zraven, tudi če bi bil v TOZD za to določen. Pa ne iz razloga bojazni osebne zamere ali zaradi filistrskih vzdevkov, katerih so deležni vsi, ki se zavzemajo za treznost, ampak iz prej navedenega dejstva. Če potrebuje družina 10 let, preden ugotovi alkoholno zasvojenost svojega člana, koliko let bi bilo potrebno, da bi pravično ocenil svojega sodelavca, s katerim ne živiš in se srečuješ z njim le na delovnem mestu? Tu bodo po mojem mnenju moral imeti odločilno besedo zdravniki, alkoholologi in zdravljeni alkoholiki, katerih število pa pohvalno raste!

Zdrav organizem je odvisen od zdravih celic, zdravje družbe pa od zdravih družin. Družba, v kateri je kar dvajsetina alkoholikov, ne more biti zdrava in zato je akcija za boj proti alkoholizmu vredna vse podpore.

Marjan Čučej

Na pikniku OOS TOK Gozdarstvo Radlje je bilo živahno. Pomerili so se v streljanju z zračno puško, skakanjem v vreči in vlačanjem vrvi.

O zaščiti vida v sodobnem času

Hitra urbanizacija in industrializacija pomenita velik izziv človekovemu zdravju. Človek se vedno teže prilagaja spremenjenim pogojem življenja in dela. V sodobni družbi skoraj ni več poklica, ki bi ga lahko brez dobrega vida polnovredno opravljal. Kakor potrebe, tako naraščajo tudi škodljivi vplivi na organ vida. Prav zaradi tega jih moramo poznati in pravočasno odpraviti.

Na osnovi podatkov in ocen Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 1976 je bilo na svetu 10 do 16 milijonov slepih ljudi. Značilna je določena razlika med deželami v razvoju in visoko razvitimi deželami in sicer glede na delitev slepote in vzroke zanjo. Tako se v Evropi število slepih giblje med 51 in 272 na 100.000 prebivalcev (Jugoslavija 100), v ZDA 214, v Kitajski 450, Avstraliji 222.

Povsem drugačna je situacija v večini razvijajočih se dežel: v Jemenu na 100.000 prebivalcev 4000 slepih, v Pakistanu 1000, v Nigeriji 1000, Ugandi 1800, Keniji 1100 in Etiopiji 450.

Med vzroki za slepoto so v razvitih deželah na prvem mestu dedna stanja in embrionalne okvare, nato nezgode, zelena mrena, sladkorna bolezen, arterioskleroza in starostne spremembe. To povsem ustreza nivoju zdravstvene zaščite, načinu življenja in visoki povprečni starosti populacije v teh deželah.

Na drugi strani pa so vzroki za slepoto v nerazvitih deželah povsem drugače. Pol milijarde ljudi bolega za trahomom — nalezljivim vnetjem očesne veznice. To je prava tragedija sodobnega človeštva, saj je to bolezen, ki jo lahko uspešno zdravimo ali do kraja izkoreninimo, kot nam kaže primer večine dežel v Evropi in Jugoslavije, kjer je trahom povsem iztrebljen.

V Jugoslaviji imamo skoraj 24.000 slepih in v Sloveniji blizu 1800. Poleg popolne slepote imamo še precej delnih okvar vida, ki so poleg subjektivnega tudi velikega družbenega in zdravstvenega pomena.

Poskušajmo razčleniti nekatere že navedene vzroke za slepoto in osvetljiti še nekatere manj znane:

Infekcije:

Danes se redko zgodi, da zgubimo oko radi klasične bakterijske infekcije. Večina jih uspešno zdravimo z antibiotiki. Seveda je zelo pomembna uspešna preventiva in sodobna pravočasna oskrba očesnih poškodb. Sifilis in tuberkuloza sta izjemna. Nekoliko več je glivičnih očesnih obolenj, kar pripisujejo okvarjenemu biološkemu ravnotežju zaradi čezmerne uporabe antibiotikov (zdravil, ki jih dajemo pri raznih vnetjih).

Še vedno pa so problem virusi, o katerih še premalo vemo, še teže pa se jim upiramo. Neki avstralski pediater je pred leti opazil, da je po epidemiji rdečk v njegovem kra-

ju nastala pri novorojenčkih večje število očesnih okvar. Danes vemo, da imajo tudi številni drugi virusi lastnost, ki lahko povzročajo hude okvare vida.

Prehrana

V visoko razvitih deželah je hrana popolna glede kalorij, osnovnih sestavin in izbire. Bolezni, nastale zaradi pomanjkanja vitaminov (skorbut, pelagra), skoraj ni več ali pa jih tu in tam srečamo, kot posledica kake primarne bolezni.

Če pa pogledamo naš jedilnik z druge strani, ugotovimo, da je 30—50% vsakdanje hrane nenaravni produkt, izdelek živilske industrije. Tej hrani so dodani aditivi v obliki barvil, stabilizatorjev, konzervansov in arom. Prepričujemo nas, da so vse to neškodljivi dodatki, hkrati pa smo priče vse pogostejših prepovedi posameznih snovi, ki so še do včeraj bile označene kot neškodljive. Ko gre za organ vida, lahko nenehno sumimo, da so v poplavi teh snovi gotovo tudi takšne, ki lahko prej ali slej pustijo trajno posledico.

Zdravila

Trenutno kroži v Italiji kakih 15.000 farmacevtskih preparatov, v ZR Nemčiji in Angliji po 25.000 in v ZDA 220.000 preparatov. Mnogi nam zavidajo za eno najbolj urejenih tovrstnih zakonodaj v svetu: v Jugoslaviji je bilo v letu 1977 dovoljeno samo 1627 farmacevtskih preparatov. Kljub temu nas že dolgo let znana in preizkušena zdravila pogosto presenečajo.

Še daleč smo od tega, da bi poznali vsa koristna in škodljiva delovanja zdravil. Malo vemo o medsebojnih učinkih zdravil, o delovanju presnovkov zdravil. Klinična veda o zdravilih je pri nas še v povojih, sami pa smo premalo pozorni na stranske učinke zdravil. Sodobno zdravljenje je često dolgotrajno, z več preparati naenkrat. Znanih je precej preparatov, ki imajo dokazane večje ali manjše škodljive lastnosti za oko. Morali bi biti bolj previdni, nenehno bi morali opazovati, predvsem pa bi morali bolj prisluhniti bolniku.

Poškodbe pri delu in v prometu

Imamo žalosten rekord: v letu 1972 v Sloveniji več kot 7.000 očesnih poškodb oz. 14% vseh poškodb na delu. V ZDA je odstotek očesnih poškodb samo 4%. Imamo dobra zaščitna sredstva, napredno zakonodajo, a delovna disciplina in kontrola nad izvajanjem zaščite sta slabi. Vsako leto gre mimo nas divizija mladih, najbolj aktivnih ljudi zaradi tujkov, mehaničnih poškodb, poškodb s kislinami in lužji, toplotnih poškodb. Ogromna je izguba delovnih dni, veliko invalidnosti, največkrat prav zaradi nesmiselne brezbržnosti in neupoštevanja delovne discipline.

Še preden pride do nezgode, je treba misliti na nekatere okoliščine: delavec prihaja v tovarno, v visoko organizirano tehnologijo, (Nadaljevanje na 10. strani)

(Nadaljevanje z 9. strani)

morda slabo vidi ali pa je delovno mesto slabo osvetljeno, slabo organizirano. Tudi druge situacije so lahko nevarne. Znana je vrsta kemikalij in snovi, ki pogubno deluje na oči: metali, fostor, dinitrofenol, alkoholi, fenoli, estri itd. Dan za dnem se pojavljajo na tržišču nove in nove snovi. Nikoli še nismo slišali o njih. Tudi obratni inženir ne bo znal vedno posredovati kemične formule, še manj pa kakšno utegne biti škodljivo delovanje. V proizvodnji se pogostokrat pojavljajo sicer kratkotrajni, a lahko tudi izredno toksični produkti, ki delavca neopazno zastrupljajo počasi pri dolgotrajni izpostavljenosti.

Vse več industrijskih obratov dela pri fluorescenčni svetlobi. Ta nenaravni premik svetlobe iz naravnega, rumeno rdečega spektra v pretežno modro področje povzroča pri delavcih t. i. vidni stres, oz. prave epidemije vidnih motenj v obliki trajnega neudobja.

V prometu je največ avtomobilskih nezgod. Če se avto naglo ustavi že pri hitrosti 30 km na uro, prileti pogosto voznik in skoraj sigurno tudi sopotnik na sedežu poleg voznika, z glavo skozi sprednje steklo avtomobila. Ob taki poškodbi pride skoraj stoodstotno do prebojne rane enega ali obeh oči. To pogosto vodi v hude invalidnosti ali celo do izgube vida. Kot na dlan se nam ponuja preprečevanje takšnih poškodb. Edina rešitev je varnostni pas. Dokazana je velika koristnost tega pripomočka. Žal, še danes prevezovanje s pasom ni z zakonom obvezno.

Radiacije

Po fizikalnih zakonih je tudi katodna cev našega sobnega televizorja vir ionizantnega žarčenja. Tehniki so menili, da je doza tega žarčenja v prostoru tako majhna, da je zanemarljiva, torej ne more biti biološko škodljiva. Previdni okulisti si niso v tem enotni. Opozovanja so zelo dolgotrajna, končno pa smo šele stopili v televizijsko obdobje. Čas, ki je pred nami, bo šele pokazal resnico. Nimamo sicer še nobenih dokazov, toda čeprav je minimalno, so objektivne možnosti, da je ionizirajoče žarčenje televizorja lahko škodljivo očesu, posebej pri doraščajoči mladini in pri vsakodnevni večurni izpostavljenosti.

Poleg ionizantnega žarčenja škodljivo vplivajo na oko razni drugi viri radiacij. Malokdo se spomni, da je infrardeče žarčenje tudi vzrok za pojav očesnih okvar. Nedavno so mislili, da ultravioleto žarčenje povzroči poškodbo le vrhnjih plasti očesa. Danes vemo, da so poškodbe pri določenih osebah in okoliščinah lahko tudi globlje in prizadenejo lečo ali mrežnico.

To je novo in nam mogoče lahko pojasni marsikatero okvaro vida, ki jo včasih srečamo pri dolgoletnih varilcih.

V najnovejšem času so opisani že prvi primeri poškodb očesa z laserjevimi žarki v industriji, raziskovalnih inštitutih in med zdravstvenimi delavci.

Kot vidimo, se odpirajo vedno nova in neslutena področja možnih škodljivosti za organ vida.

Da bi ohranili svetlobo življenja vsakomur, moramo nenehno misliti in kritično razlagati vse znane in neznane ter morebitne škodljive vplive okolja.

Referat za zdr. vzgojo KZD

PROSLAVA OB DNEVU ZMAGE

Ljubljana, — mesto heroj — je v sredo 9. maja zopet na najlepši način proslavilo dan zmage. V mestu, okrašenem z zastavami, so se tudi predstavniki naše OO ZSMS pridružili zaključni prireditvi ob dnevu zmage.

Nastopili so na najtežji preizkušnji, v partizanskem maršu na 25 km dolgi progi. Proga je zelo zahtevna, s številnimi vzponi poteka pa po cestah okoli Ljubljane, po gozdnih poteh, na Rožniku in Golovcu ter po ulicah v središču mesta. Proga teče mimo številnih spominskih obeležij; krajev, ki so proslavili Ljubljano in njeno okolico med NOB.

V vsaki ekipi so trije tekmovalci, ki morajo priteči na cilj skupaj. Tek zahteva ne samo odlično telesno pripravljenost in požrtvovalnost, temveč tudi solidarnost, tovarštvo, torej na najlepši način obuja spomine na velike dni naše revolucije. Fantje so startali ob 5.00 popoldne na Allendejevi ulici. Startalo je skupaj 171 ekip. Za našo ekipo so nastopali:

1. Lenart Jože
2. Markuš Branko
3. Penšek Franc
4. Logar Jože

Fantje so progo pretekli, tudi najtežji vzpon na Golovcu, kjer dosti ekip omaga. V cilj so pritekli

po dveh urah in osem minut. Tako so dosegli 19 mesto med 171 ekipami.

Za dosežene uspehe je bilo treba veliko trenirati in preteči mnogo kilometrov. Število nastopajočih na partizanskih tekih v Ljubljani iz leta v leto narašča. Partizanski tek na 25 km dolgi progi je postal največja manifestivna prireditev na dolge proge v Sloveniji, zato smo uspehov posebej veseli.

Na cilju na Titovi ulici v Ljubljani in ob progi nas je spodbujalo okrog 40 tisoč Ljubljančanov.

Zadaj od leve: Penšek Franc, Lenart Jože. Spredaj od leve: Markuš, Branko, Logar Jože.

Tesar

POPRAVEK

V prejšnji številki VIHARNIKA (6/79) je bil na strani št. 6 objavljen članek z naslovom Bricman Franc.

Imena krajev v začetku sestavka niso pravilno navedena. Vas, kjer smo obiskali Franca Bricmana se imenuje Šentjanž in leži nad Vuzenico; ime Jelovec pa označuje domačijo Bricmanovih.

Na strani št. 7 se bi prvi odstavek pravilno glasil: Ko sem se vrnil domov v Pameče, sem nekaj časa hlapčeval pri kmetih v kraju Anton...

Obravičujem se bralcem in Francu Bricmanu za neľubo napako.

Ida Robnik

DOPISUJ

V

VIHARNIK

S sestanka MS ZKS za Koroško

Na predlog izvršnega sveta Skupščine občine Dravograd je MS ZKS za Koroško organiziral 13. 6. 1979 sestanek s predstavniki Lesne in predstavniki družbenopolitičnih organizacij, predstavniki družbenopolitičnih skupnosti Koroške krajine in Gospodarsko zbornico. Teme razprave so bile naslednje:

1. Pregled izpolnjevanja srednjeročnega plana razvoja Lesne od leta 1976 do 1980.

2. Bilanca lesne surovine do leta 1980 in dosedanja distribucija lesne surovine v regiji.

3. Obravnava izhodišč za srednjeročni razvoj Lesne od leta 1981 do 1985.

4. Ekonomski efekt investicij in vlaganja v izgradnjo lesnopredelovalnega kompleksa v Radljah.

Iz referatov strokovnih delavcev Lesne smo razbrali, da se je v sedanjem srednjeročnem razvojnem programu lesna industrija počasneje razvijala kot gozdarstvo. Vzroki za počasnejše izvajanje investicij v lesni industriji so v težavah načrtovanja investicij, pri pridobivanju finančnih sredstev, uvozu opreme, pridobivanju soglasij itd. Nekatere naložbe so se vršile izven srednjeročnega programa. To velja za TP Pameče, kjer so bili zainteresirani zunanji soinvestitorji.

Vse o izpolnjevanju srednjeročnega razvojnega plana za obdobje 1976 do 1980 in o razvojni usmeritvi Lesne za naslednje srednjeročno obdobje lahko preberete v VIHARNIKU št. 3/79.

Smernice in rokovnik priprav za sprejem srednjeročnega plana razvoja za obdobje 1981-1985 pa bo sprejel delavski svet delovne organizacije na seji v mesecu juniju.

Glavni del razprave je bil usmerjen v razrešitev določenih nejasnosti v zvezi z radeljsko investicijo.

Temeljne organizacije Lesne so dobile v obravnavo predlog samoupravnega sporazuma o združitvi sredstev za lastno udeležbo in prevzemu jamstva za plačilo obveznosti iz kreditov za izgradnjo lesnopredelovalnega kompleksa Radlje ob Dravi. Peti člen tega sporazuma govori o jamstvu TOZD Lesne za neplačane obveznosti investitorjev po kreditnih pogodbah iz sredstev amortizacije (do 30% amortizacije).

Viri financiranja za investicijo v Radljah so neugodni in slonijo predvsem na kreditih. Predračunska vrednost znaša 351,095.000,00 din. Vsi krediti so sicer zagotavljeni, vendar če pogledamo dejstvo, da pomeni vrednost te investicije velik procent celotnega premoženja Lesne lahko ugotovimo, da si nalagamo težka bremena.

Pomisleki o ostalih investicijah, predvsem o ekonomskem obstoju rekonstruiranih žag so neutemeljeni. Problem z oskrbo surovine na žagah je le navidezen. Prej smo vodili politiko kopičenja zalog, kar je povzročilo dodatne stroške, zato smo se dogovorili, da bo surovina prihajala direktno iz gozda, kar pa v določenih obdobjih predstavlja problem.

Ob koncu razprave so bili sprejeti zaključki:

1. Položaj v Lesni je resen. Bremena, ki si jih nalagamo s takšno finančno konstrukcijo so zelo velika in jih moramo resno in odgovorno jemati. Pri tem je potrebno uveljaviti tudi odgovornost posameznih družbenopolitičnih skupnosti. Upreti se je treba logiki: važno je, da nekaj storimo. Probleme je potrebno konkretno uveljaviti in naložiti odgovornost posameznim družbenopolitičnim skupnostim.

2. Ob sprejemanju srednjeročnega plana nismo bili dovolj precizni. Za naslednje obdobje bomo morali

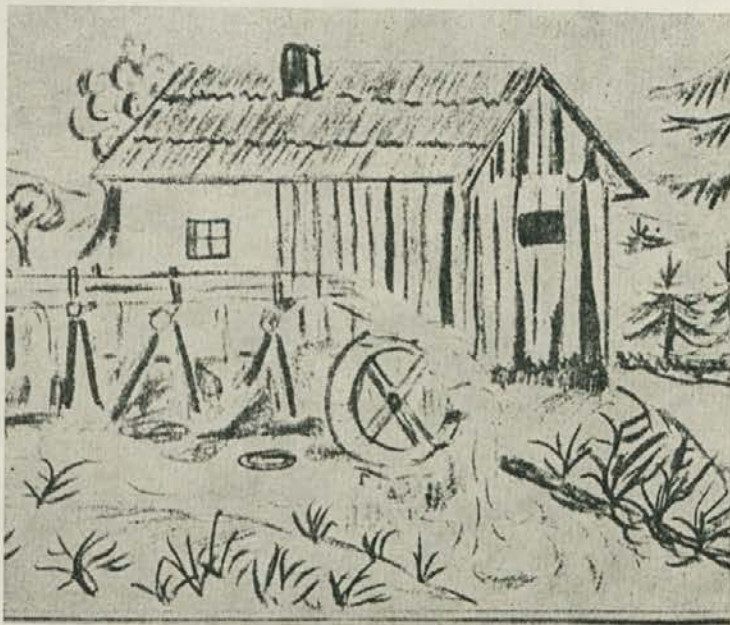
bolj konkretno pripraviti plan razvoja.

3. Razprave o tej problematiki bodo obravnavali Izvršni sveti Skupščin ostalih občin v Koroški krajini.

Toliko s sestanka MS ZKS za Koroško.

V prihodnji številki Viharnika bomo objavili kompleksno problematiko investiranja v Lesni.

I. R.

Pešem

V starem mlinu ob potoku sem jaz imel dekle. T'ja sem često rad zahajal, vroče si hladit srce.

Pod vrbo srečna sva sedela, mi na prsa naslonila si glavo, poslušala sva šum potoka in strmela v vodo.

Pa sem moral iti v vojsko, bridko je bilo slovo, ni čakala me dve leti, je daa drugemu roko.

Več ni mlina ob potoku, več ni vrbe nad vodo, drugemu je ljuba žena ostali le spomini so.

Mihaela Lenart

TEK SPOMINOV

Kumrovec, 20. maj 1979, tek spominov tov. Tita

Mladi so iz vse Jugoslavije na najlepši način proslavili dan mladosti, rojstni dan tov. Tita. Tudi tej priveditvi so se pridružili mladi OO ZSMS Lesne.

Na 25 km dolgi progi, ki je potekala po asfaltu je sodelovalo približno 283 tekmovalcev iz vse Jugoslavije, nekaj vrhunskih športnikov, tako da je bila konkurenca zelo močna.

Start je bil ob 11,00 izredno visoka temperatura, 31° C, kar je še poslabšalo pogoje. Ob progi so domačini spodbujali tekmovalce ter jim nudili pomoč, saj je moral marsikateri tekmovalec zaradi težkih pogojev odstopiti. Za OO ZSMS Lesne sta nastopila:

1. Urh Bogdan
2. Lenart Jože

in dosegla naslednje rezultate: Urh Bogdan, 34 mesto s časom 1,49 ter Lenart Jože 71 mesto s časom 2,00, kar je izreden uspeh v tako močni konkurenci.

ZMANJSUJMO ŽRTVE V CESTNEM PROMETU!

Kje je plafon? Morda 1 m, 50 cm ali manj?
Kako bomo izvajali postopek zmanjševanja?

ŠAH

V petek 8. junija 1979 je bilo šahovsko tekmovanje sekcij temeljnih organizacij Lesne. Sodelovale so ekipe TOZD Gradnje, Nova oprema, Tovarna ivernih plošč, Transport in servisi in TOK Gozdarstvo Radlje.

Ob 16. uri so se ekipe pomerile v gostilni »Murko« in dosegle sledeče rezultate:

Zap. št.	TOZD	Št. točk	Mesto
1.	Nova oprema	15,5	I
2.	Gradnje	10,5	II
3.	TIP Otiški vrh	9	III
4.	Transport in servisi	5	IV
5.	OK Radlje	0	V

Sistem iger je bil »hitri šah«; to je pet minut na enega igralca ali deset minut skupnega igralnega časa.

Bernard Rutnik

Glasilo VIHARNIK izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija, n. sol. o.

Ureja uredniški odbor:

Vida Vrhnjak, Tone Modic, Ludvik Kotnik, Jože Gosak, Marija Krautberger, Oto Cegovnik, Hedvika Janše, Jurij Sumečnik, Andrej Šertel, Marjan Cuješ, Maks Nabernik.

Glavni urednik: Andrej Šertel — Odgovorna urednica: Ida Robnik — Lektorica: Majda Klemenšek — Tehnični urednik: Brano Znidaršič — Naklada: 5000 izvodov.

Klišeji in tisk: CGP Mariborski tisk, TOZD Tiskarna, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1979.

SODELOVALI SMO NA RAZSTAVI

V okviru prireditev ob praznovanju praznika občine Slovenj Gradec je bila organizirana razstava industrijskih in obrtnih del »Koroška razstavlja« v Domu telesne kulture Slovenj Gradec.

Na razstavi so sodelovale s svojimi izdelki tudi temeljne organizacije Lesne Slovenj Gradec: Nova oprema, Tovarna oken Podvelka, Tovarna pohištva Pameče in Tovarna pohištva Prevalje.

